

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL

AVGUST 8-SON, I-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ФИЛИАЛ В г. ТАШКЕНТЕ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, avgust.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

IQTISODIYOTGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING SAMARALI DAVLAT BOSHQARUVI.....	9
Amirov Otabek Xudoyberdi o'g'li	
РОЛЬ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СИСТЕМЕ ФИНАНСОВОГО КРИЗИС-МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ.....	14
Маннапова Раъно Абборовна	
METROPOLITEN SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL METODOLOGIK MODELİ	22
Mansurov Xamrokul Ilxomovich	
INVESTMENT COOPERATION BETWEEN UZBEKISTAN AND CHINA: CHALLENGES AND PROSPECTS ..	29
Liu Qing	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANK TIZIMI: MARKAZIY BANK VA UNING VAZIFALARINING IQTISODIY ASOSI.....	36
Sherkulova N.B., Fayzullayeva Maxliyo	
MINTAQAVIY IQTISODIYOT: MUAMMOLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	41
Yorqin Xudoyberdiev	
BIZNES SUBYEKTLARINING EKSPORT FAOLIYATINI MOLİYALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY OMILLARI	45
Karamatdinova Aysawle Paraxatovna	
YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PDCA TAMOIYILIGA ASOSLANGAN 7 BOSQICHLI TAKOMILLASHTIRILGAN TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	53
Xojiyev Ma'murjon Muxsinjon o'g'li	
HUDUDIY SPORT-SOĞ'LOMLASHTIRISH TURIZMINING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR..	62
Misirxonov Habibxon Iskandar o'g'li	
TRANSPORT SOHASIDA AYOLLAR BANDLIGINI TA'MINLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARUV MODELINI TAKOMILLASHTIRISH	71
Abdukarimova Dilnozaxon Mamurjon qizi	
QALMOQIR KONI MIS-MOLIBDEN RUDASINING GRANULOMETRIK TARKIBI VA METALLARNING YIRIKLIK SINFLARI BO'YICHA TAQSIMLANISHINI TAHLIL QILISH	78
Samadov Alisher, Abdusamiyeva Lobarxon	
VELOCITY CALCULATION AND ANALYSIS OF MANIPULATOR MOTION BASED ON THE DIFFERENTIAL APPROACH	83
Egamberdiev Azimjon, Djuraev Sherzod	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA INNOVATSION MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQRISHNI RAG'BATLANTIRISH OMILLARINI BAHOLASH.....	88
Tojiyev Sa'dulla Muhitdinovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK BARQAROR RIVOJLANISHINI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH ORQALI TA'MINLASH.....	93
Jo'raxonov Muzaffar Eskandarovich	
MILLIY TURIZM EKOTIZIMINI XALQARO RAQAMLI PLATFORMALARGA INTEGRATSIYA QILISHNING STRATEGIK MEXANIZMLARI.....	101
Temirov E.I.	
TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH	109
Mutorov Ilhom Avazjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI BOSHQARISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	116
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillayevich	

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ НА ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ МИНЕРАЛЬНО-СЫРЬЕВОГО КОМПЛЕКСА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	121
Худайбердиева Камила, Абдурахманова Мунаввар	
СОВРЕМЕННЫЕ ИСТОЧНИКИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ ТЕКСТИЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ИХ ДОСТУПНОСТИ	127
Дадабоева Муштари Хамидиллаевна	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТНЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ	138
Ташмухамедова Карима Саматовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ОЦЕНКИ КОРПОРАТИВНОГО РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА В ИНДЕКС КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	143
Маманазаров Ойбек, Аблаева Валентина	
TURIZMDA PROFESSIONAL TA'LIM VA O'QITISH (VET) TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI: O'TISH DAVRI IQTISODIYOTLARI UCHUN SINGAPUR VA AVSTRALIYA TAJRIBASI.....	150
Abdullabekova Noilaxon G'ofurjon qizi	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI CAMELS TIZIMIDA BAHOLASHNING NAZARIY VA METODOLOGIK TADQIQI	156
Safaraliyev Basir Norboyevich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH MEKANIZMI VA TRANSFORMATSIYA NATIJADORLIGINI BAHOLASH	162
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
JINCHAN REAGENTI YORDAMIDA KVARSLI-PIRIT KONSENTRATIDAN OLTINNI TANLAB ERITIB AJRATIB Olish.....	169
Rahmonova Umida, Xasanov Abdurashid, Saidahmedov Aktam	
QALMOQQIR MIS-MOLIBDEN RUDALARI MINERALLARINING OCHILISH DARAJASINI BAHOLASH VA BOYITISH TEXNOLOGIYASINI ASOSLASH.....	174
Samadov Alisher, Abdusamiyeva Lobarxon	
ФАКТОРЫ МОЛОДЕЖНОЙ БЕЗРАБОТИЦЫ В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ДЕМОГРАФИЧЕСКИХ, МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ	179
Мусаева Шоира, Усмонова Дилфуза	
QARZ KAPITALI ASOSIDA LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH) AMALIYOTINING AHAMIYATI	183
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
ANGREN VA YANGI ANGREN IESLARINING KUL-SHLAK AG'DARMALARI TEXNOLOGIK NAMUNALARNING MODDIY TARKIBINI O'RGANISH	189
Almatov Ilxomjon, Xatamov G'ayrat, Jabborov Ergash, Sodiqov Farrux	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA MOLIVAVIY NATIJALAR HISOB METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING YAXLIT TIZIMI	195
Bekchanov Faxriddin Atabekovich	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI O'RNI	200
Safaraliyev Suyun Sheraliyevich	
RESEARCH AND DESIGN OF ANAEROBIC REACTORS FOR EFFECTIVE FERMENTATION OF AGRICULTURAL RESIDUE	204
Dilbar Ramazonova	
"TARMOQLARDAN FOYDALANISH" BOBINI O'QITISHDA MUALLIFLIK TA'LIM PLATFORMASIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	209
Allaberganova Muyassar, Po'lotova Sevinchov	
RAQAMLI MARKETING PLATFORMALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	216
Pirmatov Oybek Shovkat o'g'li	

TIJORAT BANKLARIDA ICHKI AUDITNI TASHKIL ETISH VA O'TKAZISH JARAYONLARINING AMALDAGI HOLATI	223
Yuldashev Xurshidbek Mamirjonovich	
ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARIDA MOLIVAVIY TAHLIL AMALIYOTINING MUAMMOLARI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	232
Amanqulova Muxlisa Narsafar qizi	
SURXONDARYODA YASHIL TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	240
Mamatov Sardor, Rashidova Nargiza	
XORIJIY MAMLAKATLARDA UY-JOY NARXLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI BAHOLASH TAJRIBASI... ..	246
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
TOMORQA XO'JALIKLARI FAOLIYATIDAN KELADIGAN DAROMADLARNI OSHIRISHDA INNOVATSIYALARNING ROLI	252
U.U. Nurullayev	
ECONOMIC EFFICIENCY OF IMPLEMENTING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN WAREHOUSE OPERATIONS.....	257
Abdulazizova Shakhriyoda Azizbek kizi	
IXTISOSLASHUV VA KONSENTRATSIYANI TAKOMILLASHTIRISH ASOSIDA SUT MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNING SAMARADORLIGI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	262
Sherbekova Ariuxan Rashidovna	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI KAPITAL TARKIBINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIVALASHTIRISH IMKONIYATLARIGA TA'SIRI TAHLILI.....	266
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
ОПТИМИЗАЦИЯ РЕЖИМОВ ВЫРАБОТКИ КИСЛОРОДА И СЖАТОГО ВОЗДУХА ДЛЯ СНИЖЕНИЯ ЭНЕРГОЁМКОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ЧЕРНОВОЙ МЕДИ.....	271
T.C. Kamalov, X.T. Tashva, D.A. Ishanova, U.I. Ablyayev	
SOLIQ SIYOSATINING INVESTITSION FAOLLIKKA TA'SIRI.....	279
Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Zarif Oripovich Axrorov	
SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI OMMALASHTIRISH VA JORIY ETISHNI DAVLAT TOMONIDAN MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	284
Seitnazarov Baxadir Muratbaevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA MOLIVAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH VA RISKLARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Turovova Nigora Xolmurod qizi	
VIRTUAL REALLIK SAHNALARIDA KO'P ISHTIROKCHILI HOLISTIK HARAKATNI REAL VAQT REJIMIDA KUZATISH VA KO'P AGENTLI SKELETNI RETARGETING QILISH.....	297
Abdusamatov Abdurasul Abduqahhor o'g'li	
O'ZBEKISTON KAPITAL BOZORIDA FINTEX VOSITALARIDAN FOYDALANISH VA INVESTITSIYA FAOLLIGI.....	304
Karimova Nurjahan Olim qizi	
MAHALLIY AMALIYOTDA MOLIVAVIY..... HISOBOTNI SOXTALASHTIRISHNING ENG KENG TARQALGAN SHAKLLARINI TAHLIL QILISH	311
Xusanov Shuxrat Burxanovich	
TIJORAT BANKLARIDA XALQARO PUL O'TKAZMALARI BILAN BOG'LIQ MOLIVAVIY RISKLARNI BAHOLASH YO'LLARI.....	318
Eshmamatov Davlat Nuriddinovich	
QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY TAHLILI	325
Buriyev Sherzod Ahadovich	

TEKNOLOGIK MODERNIZATSIYA INVESTITSİYALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING OMILLARI VA MEXANIZMLARI	329
Sarimsaqov Sherzod Xamidovich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDAGI KORXONALARNING STRATEGIK RIVOJLANISHINI BOSHQARISH KONSEPSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	336
Rasulov Baxtiyor Bahodirovich	
MINTAQAVIY IQTISODIY INTEGRATSIYANING YANGI BOSQICHLARI.....	342
Abduraxmonov Shohruh, Xalmatjanov Farhod	
DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED ESG-BASED FRAMEWORK FOR ASSESSING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	347
Hatidje Nasirova	
FROM CITY ASSETS TO PRODUCTIVE JOBS: AN EVENT-HISTORY FRAMEWORK FOR DIAGNOSING URBAN GROWTH CONSTRAINTS IN HISTORICAL CITIES	353
Azizbek Zaxidov	
AGROTURIZM, GEOTURIZM VA ASTROTURIZM OBYEKTLARIGA TALABALAR EKSPEDITSİYALARINI TASHKIL ETISH SAMARADORLIGI	360
Xoshimov Shoxruh G'ulomovich	
PKN 30% KOMPLEKS KIMYOVIY QO'SHIMCHADAN FOYDALANISHDA BETON TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH	367
B.Q. Mirzayev, Pulatova Shahzoda	
BESHINCHI INDUSTRIAL INQILOB DAVRIDAGI TEKNOLOGIK YECHIMLARNING O'ZARO UYG'UNLIGI... 374	
Shukurov Jaxongir Sa'dulla o'g'li	
FROM AI AVATARS TO ONE-CLICK CHECKOUT: ALGORITHMIC PERSUASION AND IMPULSIVE MARKETPLACE PURCHASING IN UZBEKISTAN	378
Rano Balkhiboeva Davron qizi	
TURLI IQLIM SHAROITLARIDA BINOGA INTEGRATSIYALASHGAN SHAFFOF FOTOVOLTAIK TIZIMLARNING ENERGIYA SAMARADORLIGI VA ULARNI O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI	389
Akromjon Boboyev, Odilbek Dexqonboyev	
OZIY-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQUVCHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING STRATEGIK RAQOBATBARDOSHLIGINI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH....	397
Nodira Abdulxamidova Abdurashitovna	
O'ZBEKISTONDA TASHQI SAVDO VA LOGISTIKA INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI AGROEKSPORTNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH: QOVUN EKSPORTINING YEVROPA ITTIFOQI BOZORLARIGA CHIQUISH IMKONIYATLARI	404
Raximov Feruz Uyg'unovich	
JIZZAX VILOYATIDA TURISTIK JOYLASHTIRISH INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI	415
Mamadiyorov Adhamjon Qo'chqar o'g'li	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHNING INFRATUZILMAVIY TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	423
Madirimov San'at Rajabovich	
SURXONDARYO VILOYATIDA TURIZM INFRATUZILMASIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISH HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	432
Omonova Nigora Bahodir	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASH (MASS APPRAISAL) TIZIMI: RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON SOLIQ AMALIYOTI.....	438
Musalimov Farxod Isamuxamedovich	

KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASH (MASS APPRAISAL) TIZIMI: RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON SOLIQ AMALIYOTI

Musalimov Farxod Isamuxamedovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ko'chmas mulk obyektlarini ommaviy baholash (Mass Appraisal) tizimini O'zbekiston soliq tizimiga joriy etishning nazariy-uslubiy asoslari hamda uning fiskal samaradorligi tadqiq etilgan. Tadqiqot doirasida rivojlangan xorijiy davlatlarning CAMA (Computer-Assisted Mass Appraisal) tizimidan foydalanish tajribasi tahlil qilinib, uni O'zbekiston soliq amaliyotiga moslashtirish imkoniyatlari baholangan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tegishli Farmoni hamda Iqtisodiyot va moliya vazirligining so'nggi metodologik ko'rsatmalari asosida soliq bazasini shakllantirish jarayonini avtomatlashtirish, ko'chmas mulk obyektlarini baholash mexanizmlarini takomillashtirish va hududlarni segmentlash (zonalashtirish) bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ommaviy baholash, Mass Appraisal, CAMA tizimi, mol-mulk solig'i, soliq bazasi, ko'chmas mulk bozori, fiskal siyosat, zonalashtirish.

Аннотация. Исследованы теоретико-методологические основы внедрения системы массовой оценки (Mass Appraisal) объектов недвижимости в налоговую систему Узбекистана, а также её фискальная эффективность. В рамках исследования проанализирован опыт развитых зарубежных стран в применении системы CAMA (Computer-Assisted Mass Appraisal) и оценены возможности его адаптации к налоговой практике Узбекистана. На основе соответствующего Указа Президента Республики Узбекистан и последних методологических рекомендаций Министерства экономики и финансов разработаны научно-практические предложения по автоматизации процесса формирования налоговой базы, совершенствованию механизмов оценки объектов недвижимости и сегментации (зонированию) территорий.

Ключевые слова: массовая оценка, Mass Appraisal, система CAMA, налог на имущество, налоговая база, рынок недвижимости, фискальная политика, зонирование.

Abstract. The theoretical and methodological foundations for implementing a mass appraisal system for real estate in the tax system of Uzbekistan, as well as its fiscal efficiency, are examined. The study analyzes the experience of developed countries in applying CAMA (Computer-Assisted Mass Appraisal) systems and assesses the possibilities of adapting this experience to Uzbekistan's tax practices. Based on the relevant Decree of the President of the Republic of Uzbekistan and the latest methodological guidelines of the Ministry of Economy and Finance, scientific and practical proposals are developed to automate the tax base formation process, improve real estate appraisal mechanisms, and enhance territorial segmentation (zoning).

Keywords: mass appraisal, CAMA system, property tax, tax base, real estate market, fiscal policy, zoning.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida ko'chmas mulk obyektlarini adolatli soliqqa tortish davlat moliyaviy barqarorligining muhim shartlaridan biridir. Uzoq yillar davomida O'zbekistonda jismoniy shaxslarning imoratlarini soliqqa tortishda amaldagi kadastr qiymatidan foydalanib kelindi. Mazkur yondashuvni zamonaviy bozor sharoitlariga yanada moslashtirish, soliq bazasini haqiqiy bozor konyunkturasiga yaqinlashtirish hamda mahalliy budjetlar daromadlarini oshirish zaruratini yuzaga keltirdi.

Mamlakatda olib borilayotgan keng qamrovli islohotlar natijasida O'zbekiston Respublikasida ko'chmas mulk obyektlarini bozor qiymatiga yaqinlashtirilgan mezonlar asosida ommaviy baholash vazifasi belgilandi. Ushbu tizim doirasida respublikadagi 8 milliondan ortiq turar va noturar joylar hamda 7 million yer uchastkalari bosqichma-bosqich yangi baholash tizimiga o'tkaziladi. Shu bois xalqaro "Mass Appraisal" standartlarini mahalliy soliq tizimiga muvaffaqiyatli moslashtirish yo'llarini ilmiy jihatdan tadqiq etish o'ta dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy adabiyotlarda ko'chmas mulkni ommaviy baholash — ma'lum bir sanadagi mulk obyektlari guruhini tizimli ravishda matematik modellar va standartlashtirilgan tartib-taomillar yordamida baholash jarayoni sifatida ta'riflanadi. Mol-mulkni soliqqa tortish va uni adolatli baholash nazariyasi uzoq tarixga ega.

Soliqqa tortishning klassik nazariyotchilari bo'lgan A. Smit va D. Rikardo o'z izlanishlarida mulk solig'i davlat xarajatlarini qoplashda eng barqaror fiskal vositalardan biri ekanligini, biroq u iqtisodiy subyektlarga ortiqcha yuklama bo'lmasligi uchun real qiymatga asoslanishi zarurligini ta'kidlaganlar. Zamonaviy G'arb iqtisodchilaridan R. Almi (Richard Almy) o'z tadqiqotlarida ko'chmas mulkni ommaviy baholashda axborot texnologiyalarining rolini asoslab bergan [3].

Uning fikricha, an'anaviy yakka tartibdagi (individual) baholash usullarini millionlab obyektlarni qamrab olish sharoitida zamonaviy avtomatlashtirilgan baholash mexanizmlari bilan uyg'unlashtirish fiskal samaradorlikni oshirish imkonini beradi. R. Kelli (Roy Kelly) esa rivojlanayotgan davlatlarda mulk solig'i ma'murchiligini isloh qilish masalalarini o'rganib, kadastr qiymatidan bozor bahosiga o'tishda aholining kam ta'minlangan qatlamlarini ijtimoiy himoya qilish tizimini shakllantirish zarurligini asoslab bergan [4].

Xalqaro baholash ofitserlari assotsiatsiyasi (IAAO) tomonidan ishlab chiqilgan standartlarga ko'ra, ommaviy baholash tizimida uchta klassik yondashuv mavjud: qiyosiy (bozor), xarajat va daromad yondashuvlari. Zamonaviy sharoitda mazkur yondashuvlarning raqamli tizimlar bilan integratsiyalashuvi ularning samaradorligini yanada oshirish imkonini beradi.

Mahalliy olimlardan A. A. Bozorov o'z ilmiy ishlarida O'zbekiston soliq amaliyotida jismoniy shaxslarning ko'chmas mulkini baholash tizimini bozor konyunkturasiga yanada moslashtirish hamda shu asosda mahalliy budjetlarning daromad bazasini mustahkamlash imkoniyatlarini asoslab bergan [5].

Olimning ta'kidlashicha, milliy amaliyotda ommaviy baholashni joriy etish uchun matematik modellarni takomillashtirish bilan bir qatorda, huquqiy bazani ham zamonaviy talablar asosida rivojlantirish talab etiladi. Rivojlangan davlatlar amaliyoti tahlili shuni ko'rsatadiki, AQSh va Kanadada ommaviy baholash tizimi yuqori darajada avtomatlashtirilgan bo'lib, ularda CAMA (Computer-Assisted Mass Appraisal) dasturiy ta'minotidan foydalaniladi.

Tizim ko'chmas mulkning joylashuvi, maydoni, qurilgan yili va yaqin atrofdagi so'nggi oldi-sotdi shartnomalari qiymatini regressiya modellari asosida hisoblab chiqadi. Germaniya va Estoniyada esa yer va mulk solig'ini hisoblashda geografik axborot tizimlari (GAT/GIS) orqali raqamli xaritalardan foydalaniladi. Mulk joylashgan zonaning iqtisodiy nufuzi (masalan, infratuzilmaning rivojlanganligi) baholash modellarining asosiy koeffitsiyentlaridan biri hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

“Ko'chmas mulkni ommaviy baholash metodikasi”ga muvofiq, baholash jarayoni bir nechta qat'iy algoritmik bosqichlardan iborat [2]:

Ma'lumotlarni yig'ish va bozorni tahlil qilish.

Obyektlarni xususiyatlariga ko'ra guruhlariga ajratish (segmentatsiya).

Hududlarni narxlar bo'yicha zonalashtirish (koeffitsiyentlarni aniqlash).

Matematik model (CAMA) asosida qiymatni aniqlash va tasdiqlash.

Ommaviy baholash jarayonida mulkning qiymatini (MV) aniqlash uchun quyidagi ko'p omilli regressiya matematik modeli qo'llaniladi:

$$MV = \beta_0 + \beta_1(S) + \beta_2(A) + \beta_3(L) + \dots + \epsilon$$

Bu yerda:

β_0 — bazaviy konstanta (hudud uchun minimal boshlang'ich baho);

S — ko'chmas mulkning umumiy maydoni (kvadrat metr hisobida);

A — binoning qurilgan yili (eskirish koeffitsiyenti);

L — joylashuv koeffitsiyenti (markazdan uzoqligi yoki zonasi);

ϵ — tasodifiy xatoliklar yoki qo'shimcha mikro-omillar.

Islohot doirasida texnik jarayonlarni ta'minlash maqsadida Kadastr agentligi huzurida maxsus “Ko'chmas mulkni ommaviy baholash milliy markazi” tashkil etildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining tegishli boblariga muvofiq, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'i bazasi bosqichma-bosqich optimallashtirilmoqda [1].

Ommaviy baholash tizimining muhim iqtisodiy vazifalaridan biri — ko'chmas mulk oldi-sotdisida narxlarning real bozor qiymatiga muvofiqligini ta'minlashdir. Soliq organlari tahlillariga ko'ra, ayrim ko'chmas mulk oldi-sotdi shartnomalarida mulk qiymatini bozor qiymatiga yanada yaqinlashtirish zarurati mavjud. Ommaviy baholash tizimi ishga tushirilgandan so'ng, soliq bazasining bozor bahosiga yaqinlashishi ta'minlanadi (1-jadval).

1-jadval

Eski kadastr qiymati va ommaviy baholash (Mass Appraisal) tizimlarining qiyosiy iqtisodiy tahlili¹

Baholash va soliq solish mezonlari	Eski tizim (avvalgi amaliyot)	Yangi ommaviy baholash tizimi
Baholash uslubi	Kadastr idoralari tomonidan belgilangan nominal qiymat asosida hisoblash.	CAMA dasturi orqali avtomatlashtirilgan matematik modellar asosida hisoblash.
Narxning adolatligi	Real bozor bahosiga nisbatan sezilarli darajada farq qilgan.	Bozor qiymatiga maksimal darajada yaqinlashtirilgan.
Inson omili	Nisbatan yuqori (subyektiv yondashuv ehtimoli mavjud).	Minimal darajada (algoritmik hisob-kitoblarga asoslangan).
Fiskal mazmuni	Mahalliy budjetlarning qo'shimcha moliyaviy manbalarga ehtiyoji mavjud bo'lgan.	Mahalliy budjetlarning moliyaviy mustaqilligini oshirish imkonini beradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ommaviy baholash tizimining joriy etilishi natijasida soliq solish bazasi kengayadi. Bu esa, o'z navbatida, davlatga umumiy soliq stavkasini pasaytirish orqali aholiga tushadigan fiskal yuklama balansini saqlab qolish imkonini beradi [1, 5] (2-jadval).

2-jadval

Ko'chmas mulkni ommaviy baholash (Mass Appraisal) tizimining xalqaro qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti²

Qiyosiy mezonlar	AQSh (kadastr va baholash tizimi)	Niderlandiya (WOZ tizimi)	O'zbekiston soliq amaliyoti (joriy holat va istiqbol)
Baholash obyekti va bazasi	Ko'chmas mulkning to'liq bozor qiymati (Market Value).	Har yili yangilanadigan shartli bozor qiymati.	Hozirda: shartli inventarizatsiya/kadastr qiymati. Istiqbolda: bozor qiymatiga o'tish.
Qo'llaniladigan asosiy metodlar	Qiyosiy sotuvlar, daromad va xarajat metodlarining kombinatsiyasi.	Ekonometrik va statistik modellar (AVM — avtomatlashtirilgan baholash).	Hozirda: hududiy bazaviy qiymat va koeffitsiyentlar. Istiqbolda: GAT (GIS) va ommaviy statistik modellar.
Ma'lumotlarni yangilash davriyligi	Har 1–3-yilda qayta baholanadi.	Har yili (yillik majburiy monitoring).	Ilgari: 2018-yildan buyon bazaviy qiymatlar nisbatan barqaror saqlangan. Joriy davrda: bozor bahosiga yaqinlashtirish jarayoni boshlandi.
Avtomatlashtirish va raqamlashtirish darajasi	Yuqori (kadastr, soliq va rielorlik bazalari integratsiyasi).	Juda yuqori (milliy WOZ-data yagona raqamli platformasi).	O'rta/istiqbolli (Soliq qo'mitasi, Kadastr agentligi va YIDXP integratsiyasi bosqichida).
Fiskal samaradorlik (mahalliy budjetda)	Asosiy daromad manbalaridan biri (mahalliy budjetning 30–40 foiz qismi).	Munitsipalitetlar budjetining barqaror asoslaridan biri.	Potensial: tizim to'liq joriy etilsa, mahalliy budjet daromadlarini 1,5–2 barobarga oshirish imkoniyati mavjud.

Xalqaro tajriba (AQSh, Niderlandiya) ko'chmas mulkni ommaviy baholash (Mass Appraisal) tizimi mahalliy

1 Muallif ishlanmasi

2 Muallif ishlanmasi

budjetlar barqarorligini ta'minlovchi muhim fiskal dastak ekanligini hamda avtomatik baholash modellari (AVM) orqali soliq solish bazasining shaffofligini oshirish imkonini berishini ko'rsatadi.

O'zbekistonda shartli kadastr qiymatidan real bozor bahosiga asoslangan tizimga o'tish orqali budjet daromadlarini 1,5–2 barobarga oshirish hamda soliq yukini "fiskal bufer" mexanizmlari yordamida tartibga solish ilmiy-amaliy jihatdan asoslangan.

Muammolar va tizimni takomillashtirish yo'llari

Yangi tizimni amaliyotga tatbiq etish jarayonida e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan bir qator tizimli masalalar mavjud.

Ma'lumotlarning sifati: Ko'plab ko'chmas mulk obyektlarining ichki holati, ta'mirlanish darajasi (yevrota'mir yoki oddiy ta'mir) to'g'risidagi ma'lumotlarni raqamli bazada yanada to'liq shakllantirish zarur. Bu tashqi omillar va maydon asosida baholashning aniqlik darajasini yanada oshirish imkonini beradi.

Ijtimoiy jihatlar: Shahar markazidagi yuqori qiymatli hududlarda yashovchi kam daromadli aholi qatlamlari (masalan, pensionerlar) uchun soliq yukining maqbul darajasini ta'minlashga alohida e'tibor qaratish maqsadga muvofiq.

Ushbu masalalarni samarali hal etish uchun soliq hisoblash tizimida har bir fuqaro uchun soliq solinmaydigan minimal maydon normativlarini (masalan, jon boshiga 15–20 kv. m) qonunchilik asosida mustahkamlab qo'yish lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda "Mass Appraisal" tizimining joriy etilishi soliq sohasida adolatlilik va shaffoflikni ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim qadamlardan biridir. Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, ushbu tizimni yanada takomillashtirish bo'yicha quyidagi ilmiy takliflar ilgari suriladi:

Alohida qonunchilik bazasini yaratish: sinov-eksperiment natijalari va xalqaro IAAO standartlari asosida O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirining "Ko'chmas mulkni ommaviy baholash uslubiyotini tasdiqlash to'g'risida"gi 3649-sonli³ buyrug'i loyihasini ishlab chiqish.

Ekonometrik modellarni mahallilashtirish: ko'chmas mulk qiymatini hisoblashda maydon bilan bir qatorda, binoning qurilgan yili, energiya tejamlorligi, yaqin atrofdagi transport infratuzilmasi (metro, bekatlar) mavjudligi kabi mikro-omillarni model formulasiga sifatli kiritish.

Ma'lumotlar integratsiyasini kuchaytirish: notariat, soliq, kadastr va tijorat banklarining ma'lumotlar bazalarini yagona platformada birlashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — URL: <https://lex.uz/docs/4674902>.
2. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Ko'chmas mulkni ommaviy baholash tizimining uslubiy asoslari va yo'riqnomalari // Vazirlik rasmiy axborotnomasi. — URL: <https://imv.uz>.
3. Almy R. Valuation and Assessment of Immovable Property // World Bank Study Reports. — 2014. — P. 45–62.
4. Kelly R. Making the Property Tax Work in Developing Countries // International Center for Public Policy. — 2011. — P. 112–125.
5. Bozorov A. A. Improving the Practice of Taxation of Real Estate Owned by Individuals in Uzbekistan // American Journal of Economics and Business Management. — 2025. — Vol. 8, No. 2. — P. 853–867.

3 O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirining "Ko'chmas mulkni ommaviy baholash uslubiyotini tasdiqlash to'g'risida"gi 3649-sonli buyrug'i: <https://lex.uz/uz/docs/-7627178>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100